

DOI: 10.21005/pif.2016.25.C-02

ZAWÓD URBANISTY A PRAKTYKA ZAWODOWA W POLSCE

THE URBAN PLANNER PROFESSION AND PROFESSIONAL PRACTICE IN POLAND

Elżbieta Czekiel-Świtalska
dr inż. arch.

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie
Wydział Budownictwa i Architektury
Zakład Urbanistyki Planowania Regionalnego i Zarządzania

STRESZCZENIE

Jednym z problemów, jaki powstał po deregulacji zawodu urbanisty w Polsce, było w praktyce zniesienie praktyk zawodowych dla osób, które mają sporządzać opracowania planistyczne na szczeblu miejscowym, gminnym i wojewódzkim. Zawód urbanisty, podobnie jak inne zawody związane z projektowaniem i planowaniem, wymaga doświadczenia i aktualnej wiedzy, żeby rzetelnie sporządzić konkretne opracowanie. W Polsce od 2014 r. projekty planistyczne może wykonywać wiele osób, które nie muszą mieć wiedzy praktycznej. Przez ostatnie kilkadziesiąt lat były w Polsce prawnie sankcjonowane wymogi posiadania nie tylko odpowiedniego wykształcenia, ale również odpowiednich kwalifikacji praktycznych przez osoby, które chciały wykonywać zawód urbanisty.

Słowa kluczowe: kiedy w Polsce można być urbanistą, praktyka zawodowa, zawód urbanisty.

ABSTRACT

One of the problems that have arisen after the deregulation of the urban planning profession in Poland was the de facto abolishment of the requirement of internship for persons, that are to develop plans on the local, municipal and voivodship level. The profession of the urban planner, just like many other professions tied to design and planning, requires experience and cutting edge knowledge in order to properly develop a given piece of documentation. Since 2014, many persons have been enabled to develop urban designs without the necessary practical experience. Throughout the last couple of decades there had existed the legally sanctioned requirement of not only possessing the appropriate education, but also proper professional experience for persons who wished to work as urban planners.

Key words: professional experience, the urban planning profession, when can a person be an urban planner in Poland.

1. WSTĘP

Artykuł jest oparty na badaniu literatury, aktów prawnych oraz analizie programów studiów wybranych uczelni wyższych prowadzących kierunek architektura i urbanistyka pod kątem realizacji praktyk zawodowych z zakresu urbanistyki. Całość badań odnosi się do uwarunkowań polskich.

Wiele zawodów, w tym również zawód urbanisty, wymaga praktyki zawodowej, która w zależności od czasu trwania przybliży realia danego zawodu lub sprawi, że posiadzie się zdolności do samodzielnego jego wykonywania. *Skutki proponowanych przez urbanistów rozwiązań planistycznych mają znaczący wpływ na rozwój przestrzenny w wieloletniej perspektywie. Błędne decyzje mogą ograniczyć czy wręcz zablokować możliwości rozwoju w skali miasta, gminy, obszaru metropolitalnego. Stąd też sprawa odpowiedzialności za nieprawidłowe wybory planistyczne nie może być wyłącznie domeną sądów powszechnych, ale musi wiązać się z odpowiednim przygotowaniem do zawodu wynikającym nie tylko z formalnego wykształcenia ale również bazującym na praktyce i doświadczeniu* [1, s. 2].

Znaczenie praktyki urbanistycznej, a zarazem jej wprowadzenie podczas trwania studiów przedstawia zespół z Politechniki Łódzkiej [4]: *Bardzo ważnym elementem obecnym w działaniach [...] jest powiązanie prowadzonych zajęć dydaktycznych z praktyką projektową [...]. Celem takiego podejścia jest przekazanie studentom aktualnej wiedzy teoretycznej oraz umiejętności jej praktycznego stosowania* [s. 51]. Przedstawiony przez autorów zespół nauczycieli akademickich, oprócz prowadzenia zajęć ze studentami i badań naukowych, prowadzi również działalność praktyczną w zakresie opracowywania projektów w zakresie planowania przestrzennego. *Dzięki takiemu podejściu jest możliwe przekazywanie studentom [...], również przemyśleń i doświadczeń wynikających z praktycznych uwarunkowań procesu projektowego* [s. 52]. Jest to niewątpliwie bardzo dobre podejście do dydaktyki, ale nie zastąpi typowej, często kilkuletniej praktyki zawodowej. Zakres godzinowy zajęć na studiach wyższych jest ograniczony. Zazwyczaj praktyka zawodowa z zakresu urbanistyki na studiach, jeżeli w ogóle jest, to ogranicza się do sporządzenia inwentaryzacji urbanistycznej.

Głównym celem badań była odpowiedź na pytanie, czy osoby mogące według polskiego prawa od 2014 r. wykonywać zawód urbanisty mają doświadczenie zawodowe w tym kierunku.

2. KTO MOŻE WYKONYWAĆ ZAWÓD URBANISTY PO DEREGULACJI TEJ PROFESJI

Po uchwaleniu Ustawy z dnia 9 maja 2014 r. o ułatwieniu dostępu do wykonywania niektórych zawodów regulowanych [25] (dalej: ustawa deregulacyjna) zawód urbanisty praktycznie przestał istnieć, ponieważ nie ma żadnej możliwości prawnej nadania tytułu urbanisty¹. Deregulacja przede wszystkim zlikwidowała wymóg praktycznej nauki tego zawodu w formie zawodowych praktyk urbanistycznych. Zlikwidowana została Izba Urbanistów Polskich, jedyny organ po 2000 r., który określał, kto ma odpowiednią wiedzę i doświadczenie zawodowe, żeby móc wykonywać zawód urbanisty. Po deregulacji miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, studium uwarunkowań i kierunków rozwoju przestrzennego gminy oraz plan zagospodarowania przestrzennego województwa według Ustawy o deregulacji [25] mogą sporządzać osoby, które²:

1. Posiadały tytuł do wykonywania zawodu urbanisty przed wejściem w życie ustawy deregulacyjnej, czyli:

¹ Tak jak było to przed 2000 r., kiedy można było uzyskać uprawnienia do pełnienia funkcji urbanisty, lub po 2000 r., kiedy można było legitymować się przynależnością do Izby Urbanistów.

² Na podstawie Ustawy [25].

- nabyły uprawnień do projektowania w planowaniu przestrzennym na podstawie Ustawy z 12 lipca 1984 r. o planowaniu przestrzennym [27];
 - nabyły uprawnień urbanistycznych na podstawie Ustawy z 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym [31];
 - posiadają kwalifikacje do wykonywania zawodu urbanisty na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, uzyskane na podstawie Ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów.
2. Ukończyły studia wyższe³:
- posiadają dyplom ukończenia studiów wyższych w zakresie architektury, urbanistyki lub gospodarki przestrzennej;
 - posiadają dyplom ukończenia studiów wyższych w zakresie innym niż określony wyżej oraz ukończyły studia podyplomowe w zakresie planowania przestrzennego, urbanistyki lub gospodarki przestrzennej.
3. Osoby będące członkami Unii Europejskiej i Konfederacji Szwajcarskiej, które odpowiadają wymogom przedstawionym powyżej, w pkt 2:
- są obywatelami państw członkowskich Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, którzy nabyli kwalifikacji zawodowych do projektowania zagospodarowania przestrzeni i zagospodarowania przestrzennego w skali lokalnej i regionalnej.

Wynika z tego, że oprócz osób, które wcześniej, czyli przed wejściem ustawy deregulacyjnej w życie posiadały prawnie nadane uprawnienia, plany i studia zagospodarowania przestrzennego w skali miejscowej, gminnej i województwa mogą sporządzać osoby, które ukończyły zaledwie pierwszy stopień studiów w zakresie architektury, urbanistyki lub gospodarki przestrzennej. W Polsce można uznać, że pełne wykształcenie dla wymienionych kierunków studiów uzyskuje się po skończeniu studiów drugiego stopnia, czyli magisterskich.

Teoretycznie pierwszy poziom studiów powinien przygotować absolwentów do praktycznej pracy w zawodzie, a drugi stopień powinien rozszerzać część teoretyczną. Jednak standardy nauczania dla architektury (pozostałe omawiane kierunki nie posiadają przypisanych im standardów) rozłożyły treści programowe dotyczące teorii i praktyki ze studiów jednolitych (magisterskich, pięcioletnich) na studia podzielone na dwustopniowe bez uwzględnienia zasady: pierwszy stopień nauka praktyczna zawodu, a drugi stopień teoria architektury i urbanistyki. Podział taki przy ograniczeniu godzin dydaktycznych był niemożliwy, tym bardziej że teoria wiąże się ściśle z praktyką. Tak więc po prostu programy studiów jednolitych zostały podzielone na dwie części: studia pierwszego i drugiego stopnia.

Zarówno studia jednolite magisterskie, jak i dwustopniowe, czyli inżynierskie i magisterskie nie posiadały i nie posiadają ustawowo narzuconego odpowiedniego czasu na praktyki zawodowe-urbanistyczne. Nawet uczelnie, które wprowadziły cały semestr praktyk zawodowych⁴, nie są w stanie przygotować w stu procentach studentów do samodzielnego wykonywania zawodu urbanisty i architekta.

³ czyli: ukończenie studiów wyższych w zależności od uczelni 3-4 letnich, to posiadanie dyplomu studiów pierwszego stopnia, czyli inżynierskich lub licencjackich:

⁴ Między innymi na studiach pierwszego stopnia na kierunku architektura i urbanistyka cały semestr praktyk został wprowadzony przez Politechnikę Śląską oraz Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny

3. REGULACJA ZAWODU URBANISTY W POLSCE OD LAT 80. XX W. W ŚWIETLE UWARUNKOWAŃ PRAWNYCH

Od roku 1985 r. na podstawie art. 12 Ustawy [27] oraz Rozporządzenia Ministra Administracji i Gospodarki Przestrzennej z dnia 31 stycznia 1985 r. w sprawie warunków, jakie powinny spełniać jednostki opracowujące plany zagospodarowania przestrzennego oraz przygotowania zawodowego do wykonywania funkcji w zakresie projektowania w planowaniu przestrzennym [20] można było legitymować się mianem urbanisty pod warunkiem uzyskania uprawnień, do których było wymagane:

- ukończenie studiów wyższych;
- ukończenie studium podyplomowego planowania przestrzennego – Wymagania tego nie stosuje się do osób mających wyższe wykształcenie techniczne o kierunku architektonicznym, jeżeli studia zakończone zostały pracą dyplomową z zakresu planowania przestrzennego, oraz osób, które ukończyły wyższe studia z zakresu gospodarki przestrzennej [20, § 4, ust. 2];
- odbycie praktyki zawodowej w planowaniu przestrzennym;
- złożenie egzaminu.

Wymagana praktyka obejmowała okres 3 lat. *W ramach praktyki zawodowej należało wykazać się wykonaniem co najmniej jednego opracowania projektowego z zakresu planowania przestrzennego, pozytywnie ocenionego przez Towarzystwo Urbanistów Polskich. Jeżeli opracowanie zostało wykonane w wojewódzkim biurze planowania przestrzennego, jego oceny może dokonać wojewódzka komisja urbanistyczno-architektoniczna lub rada naukowo-techniczna działająca przy organie. Za dorobek zawodowy może być także uznane autorstwo lub współautorstwo opracowania projektowego z zakresu planowania przestrzennego, nagrodzonego przez Ministra Administracji i Gospodarki Przestrzennej [20, § 4, ust. 4].*

Kolejna zmiana nastąpiła w 1994 r. i obowiązywała praktycznie od 1995 r. Rozporządzenie Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 30 grudnia 1994 r. w sprawie uprawnień urbanistycznych [21] określało warunki, jakie musiały być spełnione, żeby móc wykonywać bez ograniczeń zawód urbanisty. Ustalenia prawa obowiązującego od 31 stycznia 1995 r. [21] określały między innymi:

- jakie powinno być odpowiednie wykształcenie do uzyskania uprawnień urbanistycznych [§ 2]. Za wykształcenie odpowiednie dla uzyskania uprawnień urbanistycznych uważa się:
 1. studia o kierunku architektura i urbanistyka w specjalności z zakresu urbanistyki;
 2. studia o kierunku architektura i urbanistyka, w specjalności z zakresu architektury, uzupełnione studiami podyplomowymi w zakresie planowania przestrzennego, urbanistyki lub gospodarki przestrzennej, których program obejmuje nie mniej niż 200 godzin nauczania;
 3. inne studia, które w obowiązkowym programie nauczania zawierają zagadnienia związane z planowaniem przestrzennym, urbanistyką lub gospodarką przestrzenną w wymiarze co najmniej 45 godzin, uzupełnione studiami podyplomowymi w zakresie planowania przestrzennego, urbanistyki lub gospodarki przestrzennej, których program obejmuje nie mniej niż 400 godzin nauczania;
- wymagania dotyczące praktyki zawodowej [§ 3]:
 1. Praktykę należało odbywać w podmiotach gospodarczych zajmujących się planowaniem przestrzennym, urbanistyką lub gospodarką przestrzenną.
 2. Czas trwania praktyki powinien trwać co najmniej 3 lata.
 3. Praktyka mogła być zaliczona, jeżeli pod kierunkiem urbanisty posiadającego uprawnienia zostały wykonane: studium uwarunkowań i kierunków zagospodaro-

wania przestrzennego gminy oraz trzy miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego albo sześć miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

- Konieczność przeprowadzenie egzaminu.

Przełom w regulacjach zawodu urbanisty przyniósł **2001 r.**, w którym zlikwidowano możliwość uzyskania uprawnień urbanistycznych, natomiast usankcjonowanie kwalifikacji zawodowych odbywało się na podstawie przyjęcia do Izby Urbanistów.

Ustawa z 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów [26], która weszła w życie w 2001 r., określała m.in., kto może należeć do izby i jakie musi spełniać wymagania.

Urbanista nabywa prawa do wykonywania zawodu z chwilą wpisu na listę członków izby urbanistów [26, art. 6, ust. 1]. W tym celu przyszły urbanista musiał spełnić wymogi wskazane w art. 5 ust. 3 Ustawy [26], co zostało przedstawione na ryc. 1.

Wymogi niezbędne do wpisu na listę członków izby urbanistów. Osoba chcąc wykonywać zawód urbanisty musiała spełnić jeden z wymogów:	
	posiadać uprawnienia urbanistyczne uzyskane na podstawie ustaw z 1994 i 1984 r.
	mieć ukończone studia wyższe na kierunku architektura i urbanistyka lub gospodarka przestrzenna oraz posiadać co najmniej dwuletnie doświadczenie zawodowe związane z pracą w zakresie gospodarki przestrzennej
	posiadać dyplom ukończenia studiów wyższych, które w programie nauczania realizują zagadnienia związane z architekturą i urbanistyką lub gospodarką przestrzenną w wymiarze co najmniej 90 godzin, uzupełnionych studiami podyplomowymi w zakresie planowania przestrzennego, urbanistyki lub gospodarki przestrzennej, a także doświadczenie zawodowe zdobyte w czasie trzyletniej pracy związanej z gospodarką przestrzenną,
	posiadać dyplom ukończenia studiów wyższych, uzupełnionych studiami podyplomowymi w zakresie planowania przestrzennego, urbanistyki lub gospodarki przestrzennej, doświadczenie zawodowe zdobyte w czasie trzyletniej pracy związanej z gospodarką przestrzenną, a także złożyć egzamin ze znajomości przepisów prawnych dotyczących gospodarki przestrzennej oraz praktycznego zastosowania wiedzy w zakresie urbanistyki
	być obywatelem państw członkowskich, który nabył kwalifikacji zawodowych do projektowania zagospodarowania przestrzeni i zagospodarowania przestrzennego w skali lokalnej i regionalnej, odpowiadających wymaganiom przedstawionych powyżej, oraz posiadać odpowiednią decyzję o uznaniu kwalifikacji zawodowych

Ryc. 1 Schemat przedstawia wymogi jakie trzeba było spełnić, żeby móc być wpisanym na listę urbanistów należących do Izby Urbanistów Polskich. Źródło: autorka na podstawie art. 6 ust. 1 [26]

W przedstawionym okresie możliwość zostania urbanistą stwarzało ukończenie studiów wyższych na odpowiednim kierunku oraz, poza innymi wymaganiami, odbycie zawodowej praktyki urbanistycznej. W wielu zawodach praktyka zawodowa jest podstawą, żeby móc odpowiedzialnie wykonywać określony zawód. Niewątpliwie projektowanie szeroko rozu-

miane należy do tych zawodów, w wypadku których posiadanie odpowiedniego wykształcenia jest niewystarczające, potrzebna jest również praktyka zawodowa.

4. PRAKTYKI ZAWODOWE NA KIERUNKU ARCHITEKTURA I URBANISTYKA (STUDIA PIERWSZEGO STOPNIA)

Zawód urbanisty wymaga szerokiej interdyscyplinarnej wiedzy i współpracy wielu branż. Do samodzielnego wykonywania opracowań planistycznych potrzebna jest praktyka zawodowa. Każda uczelnia prowadząca kierunek architektura i urbanistyka w swoim programie studiów posiada praktyki zawodowe, jednak są one różnego rodzaju. Na niektórych uczelniach jest możliwe, że student nie odbędzie praktyki urbanistycznej. Przeanalizowane zostały programy studiów kilku wybranych uczelni w Polsce pod kątem wymagań odbycia przez studentów praktyk zawodowych. Wyniki tej analizy przedstawione zostały w tabeli 1.

Według standardów dla kierunku architektura uchwalonych w 2011 r. praktyka powinna trwać minimum 4 tygodnie, z czego może to być praktyka dotycząca na przykład tylko architektury, bez obowiązku odbycia praktyki urbanistycznej lub odwrotnie. Po deregulacji zawodu urbanisty nie zmieniły się standardy nauczania w odniesieniu do praktyki zawodowej.

Tab. 1. Rodzaje i czas trwania praktyk zawodowych na kierunku architektura i urbanistyka(studia I stopnia /inżynierskie) na wybranych uczelniach w Polsce. Źródło: autor na podstawie programów studiów poszczególnych uczelni.

Uczelnia	Rodzaj praktyki/czas jej trwania	Sumaryczny czas praktyk zawodowych ⁵
1. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nysie, kierunek: architektura i urbanistyka. Studia trwają 7 semestrów	praktyka budowlana: 2 tygodnie po I roku praktyka inwentaryzacyjna architektoniczna i urbanistyczna: 2 tygodnie po II roku praktyka przed dyplomowa: 2 tygodnie po III roku	minimum 6 tygodni
2. Politechnika Białostocka, Wydział Architektury studia trwają. Studia trwają 7 semestrów	1) praktyka inwentaryzacyjna: 2 tygodnie po 4 semestrze studiów, w tym: 1 tydzień – inwentaryzacja urbanistyczna, 1 tydzień – inwentaryzacja architektoniczna 2) praktyka budowlana: 2 tygodnie po 6 semestrze studiów	4 tygodnie
3. Politechnika Gdańska, Wydział Architektury. Studia trwają 7 semestrów	praktyka budowlana: 2 tygodnie – 80 godzin, praktyka przeddyplomowa: 2 tygodnie – 80 godzin	4 tygodnie
4. Politechnika Krakowska, Wydział Architektury. Studia trwają 7 semestrów	praktyka rysunkowa: 30 godzin po I roku praktyka budowlana: 120 godzin (zakładając 8 godzin dziennie – 15 dni roboczych = 3 tygodnie) po II roku praktyka architektoniczna inwentaryzacyjna: 60 godzin (zakładając 8 godzin dziennie – 7,5 dni roboczych, czyli niecałe 2 tygodnie) po III roku	4– 5 tygodni
5. Politechnika Lubelska, Wydział Budownictwa i Architektury. Studia trwają 7 semestrów	plener rysunkowy: 60 godzin po II semestrze praktyka inwentaryzacyjna architektoniczno-urbanistyczna: 2 tyg. – 60 godzin po IV semestrze praktyka budowlana: 2 tygodnie – 60 godzin po IV semestrze studiów praktyka przed dyplomowa 2 tygodnie – 60 godzin po VI semestrze	6 tygodni
6. Politechnika Łódzka, Wy-	praktyka zawodowa 4 tygodnie ⁶ w semestrze 7	4 tygodnie

⁵ Czas praktyk podano bez pleneru rysunkowego.

⁶ Cele praktyki jest poznanie procedury dostosowania projektu do potrzeb jego realizacji. Poznanie relacji pomiędzy uczestnikami procesu projektowego i budowlanego. *Sprawdzenie na budowie wiedzy nabytej na uczelni.* Efektem praktyki powinno być zdobycie wiedzy na temat *zasad działania biur projektowych, budów, zakła-*

Uczelnia	Rodzaj praktyki/czas jej trwania	Sumaryczny czas praktyk zawodowych ⁵
dział Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska. Studia trwają 8 semestrów		
7. Politechnika Poznańska, Wydział Architektury. Studia trwają 7 semestrów	plener rysunkowy: 2 tygodnie po 2 semestrze zajęcia terenowe urbanistyczne: 2 tygodnie po 4 semestrze zajęcia terenowe ruralistyczne: 2 tygodnie po 6 semestrze	4 tygodnie
8. Politechnika Rzeszowska, Wydział Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury. Studia trwają 7 semestrów	praktyka budowlana praktyka zawodowa: 80 godzin w semestrze 2 praktyka inwentaryzacyjna architektoniczna i urbanistyczna: 80 godzin w semestrze 4	4 tygodnie
9. Politechnika Śląska, Wydział Architektury. Studia trwają 8 semestrów	semestr 7 przeznaczony na praktyki: 15 tygodni, nie więcej niż 600 godzin, bez wyraźnego podziału na rodzaj praktyki, np. architektoniczna, urbanistyczna	15 tygodni
10. Politechnika Warszawska, Wydział Architektury. Studia trwają 8 semestrów	praktyka inwentaryzacyjna: po 1. (2.) roku, z analizy terminów wynika, że trwa około 2 tygodni praktyka budowlana: po 2. (3.) roku praktyka projektowa (2 tygodnie): po 3. (4.)- roku	najprawdopodobniej 4 –6 tygodni
11. Politechnika Wrocławska. Studia trwają 7 semestrów	1 tydzień praktyki rysunkowej 2 tygodnie praktyki inwentaryzacyjnej ⁷ 2 tygodnie praktyki budowlanej ⁸ 2 tygodnie praktyki projektowej ⁹	6 tygodni
12. Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu, Wydział Architektury i Wzornictwa Kierunek: Architektura I Urbanistyka	plenery i praktyki zawodowe: 2 tygodnie plener rysunkowo-inwentaryzacyjny po II semestrze praktyka w pracowni projektowej: 4 tygodnie po semestrze IV lub VI	4 tygodnie
13. Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy. Studia trwają 7 semestrów	praktyka inwentaryzacyjna: 2 tygodnie po I roku praktyka budowlana: 2 tygodnie po II roku praktyka projektowa: 2 tygodnie po III roku	6 tygodni
14. Uniwersytet Zielonogórski, Wydział Budownictwa, Architektury I Inżynierii Środowiska. Studia trwają 7 semestrów ¹⁰	praktyka: budowlana: 3 tygodnie po semestrze 3 projektowa: 3 lub 2 tygodnie po semestrze 5	6 tygodni
15. Wyższa Szkoła Techniczna w Katowicach, Wydział Architektury Budownictwa i Sztuk Stosowanych. Studia trwają 8 semestrów	praktyka rysunkowa: 1 tydzień praktyka budowlana: 2 tygodnie po 1 roku praktyka inwentaryzacyjna: 2 tygodnie po 2 roku praktyka dyplomowa: 2 tygodnie po 3 roku	6 tygodni
16. Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, Wydział Budownictwa i Architektury. Studia trwają	semestr 8: 15 tygodni praktyki: plener rysunkowy: 2 tygodnie praktyka urbanistyczna: 4 tygodnie praktyka z konserwacji: 4 tygodnie praktyka zawo-	15 tygodni

dów pracy, jednostek badawczych i samorządowych różnych szczebli. Potrafi ocenić i stosować dokumentację projektową w działaniach zawodowych. Potrafi analizować i organizować pracę w zespole ludzkim. [11]

⁷ Celem praktyki jest poznanie metod przeprowadzania inwentaryzacji. Praktyka obejmuje inwentaryzację topograficzną, obiektu i detalu oraz szacowanie wartości zużycia technicznego obiektu z przygotowaniem dokumentacji.

⁸ Celem praktyki jest poznanie różnych etapów robót na budowie. Praktyka obejmuje: przestudiowanie dokumentacji technicznej i organizacji budowy, poznanie zakresu czynności zespołu inżynierjno-technicznego na budowie oraz poznanie stosowanych technologii i rozwiązań wykonawczych.

⁹ Celem praktyki jest zapoznanie się z problematyką i charakterem pracy biura projektów. Praktyka obejmuje zapoznanie się z funkcjonowaniem biura, etapami powstawania dokumentacji technicznej, współpracą inwestor – projektant – wykonawca z uwzględnieniem branż. Ponadto należy przeprowadzić wizję lokalną połączoną z inwentaryzacją bądź konfrontację projektu z realizacją. Zamiast praktyki student może odbyć warsztaty projektowe.

¹⁰ Według harmonogramu praktyk praktyka projektowa trwa 2 tygodnie, a według planu studiów 3 tygodnie. [24]

Uczelnia	Rodzaj praktyki/czas jej trwania	Sumaryczny czas praktyk zawodowych ⁵
8 semestrów	dowa: 5 tygodni	
	Podsumowanie: na 7 uczelniach praktyka trwa 4 tygodnie na 7 uczelniach praktyka trwa 6 tygodni na 2 uczelniach praktyka trwa 15 tygodni	

Z opisów wybranych praktyk zawodowych wynika, że na większości uczelni nie ma obowiązku odbycia praktyki urbanistycznej, a tam, gdzie występuje taki obowiązek, często dotyczy tylko inwentaryzacji (ryc. 2). Czas trwania wszystkich praktyk zawodowych w większości ogranicza się do 4 tygodni, co nie zapewnia zdobycia odpowiedniej wiedzy praktycznej.

Podstawą tych praktyk jest inwentaryzacja architektoniczna lub urbanistyczna i w niektórych uczelniach zapoznanie się, a nie nauczanie, z pracą w biurze projektowym.

Jak wynika z przeprowadzonych badań, studenci kończący studia wyższe w Polsce nie muszą odbyć praktyki zawodowej z zakresu urbanistyki lub odbywają ją w ograniczonym zakresie.

Ryc. 2. Studenci ZUT (kierunek architektura i urbanistyka - studenci: Maria Baszak, Marta Fornalczyk, Dominika Świadek, Piotr Zieliński) podczas praktyki urbanistycznej, jaka jest inwentaryzacja. Źródło: zdjęcia autorka 2016
Fig. 2. ZUT students majoring in Architecture and Urban Design (Students: Maria Baszak, Marta Fornalczyk, Dominika Świadek, Piotr Zieliński) during an urban extant state documentation development practice. Source: Phot. by the author, 2016

5. WNIOSKI

Przeprowadzone badania są wstępem do analizy obecnej sytuacji dotyczącej sankcjonowania zawodu urbanisty w Polsce. Z przedstawionych badań wynika, że w ostatnim dziesięcioleciu prawo regulowało, kto jest przygotowany do odpowiedzialnego uprawiania zawodu urbanisty. W 2014 r. zniesiono wszelkie możliwości prawne weryfikacji odpowiedniego przygotowania teoretycznego i praktycznego do sporządzania opracowań planistycznych na poziomie miejscowym, gminnym i wojewódzkim.

W przedstawionych i rozpoczętych badaniach nie chodzi o osoby, które miałyby prawo nazywać się urbanistami, tylko o kształtowanie przestrzeni. Jak będzie wyglądać zagospodarowanie województwa, gminy i wybranych miejsc, a tym samym rozwijać się, zależy od osób sporządzających odpowiednie opracowania planistyczne. Na razie czas działania ustawy deregulacyjnej jest zbyt krótki, żeby określić jej skutki, którymi jest m.in. likwidacja obowiązku odbycia praktyk zawodowych. Jednak jest konieczne odniesienie się do zaistniałej sytuacji, należy rozważyć wszystkie za i przeciw, zanim zacznie się realizacja projektów sporządzanych przez osoby nieprzygotowane do takiej pracy.

Zasady regulacji zawodu urbanisty, a w tym również odbywania praktyk zawodowych, w różnych krajach są inne. Część badań i rozważań naukowców oraz praktyków z wielu

krajów jest prezentowana przede wszystkim podczas kongresów, warsztatów urbanistycznych i w publikacjach. Jest dużo organizacji międzynarodowych¹¹ dbających o jak najwyższą jakość zagospodarowania przestrzeni, jednak doskonale postulaty i ustalenia to za mało, realizacją muszą się zająć osoby odpowiednio przygotowane do zawodu urbanisty.

Praktyka urbanistyczna dla osób, które mają wykonywać zawód urbanisty może być realizowana w różny sposób. Jeden to obowiązkowe wprowadzenie praktyk zawodowych z zakresu urbanistyki do programów studiów (jednak jest mało prawdopodobne, żeby studia na tyle wydłużyć, żeby studenci posiadli odpowiednia wiedzę praktyczną) lub wprowadzenie ponownie uprawnień urbanistycznych, na przykład w formie konieczności przynależności do Izby Architektów, która miałaby dwie specjalności architektoniczną i urbanistyczną. Rozwiązań dotyczących dbałości o jak najlepsze przygotowanie zawodowe jest wiele i nad nimi należy dyskutować i jak najszybciej wybrane dobre rozwiązania wprowadzić w życie.

Powiązanie teorii i praktyki prowadzone przez nauczycieli akademickich jest bardzo cenne, szczególnie w obecnej sytuacji, kiedy praktyka urbanistyczna nie jest wymagana. Nauka poprzez projektowanie na konkretnych terenach jest namiastką praktycznej nauki, która jest realizowana na wielu uczelniach. Jednak nie zastąpi to praktyki w biurze projektowym, gdzie spotyka się z różnymi aspektami projektowania praktycznego, zarówno projektowymi, jak i legislacyjnymi.

THE URBAN PLANNER PROFESSION AND PROFESSIONAL PRACTICE IN POLAND

1. INTRODUCTION

This article is based on the study of subject literature, legislative acts and an analysis of the curricula of a selection of universities and colleges that feature architecture and urban design majors in terms of their approach to carrying out internships related to urban design. The entirety of the analysis regards the conditions of Poland.

Many professions, including that of the urban designer, require professional practice, which, depending on the time, can provide an outlook on the reality of a given profession or lead to the development of the necessary skills that are needed in order to work in it in an effective manner. *The consequences of the solutions proposed by urban planners have far reaching influence on spatial development over a period of several years. Bad decisions can lead to the stifling or even a blocking of the possibility of development on the scale of a city, community or metropolitan area. Thus the question of responsibility for bad planning decisions should not be the sole domain of the courts of law, but to entail a proper introduction into the profession, based not only on proper formal education, but also on practice and experience.* [1]

The importance of professional practice in urban design, as well as its presence in university curricula, has been presented by the educational staff of the Łódź University of Technology [4]: The tying of classes with design practice is a key element of our work. The aim of this approach is to provide students with current theoretical knowledge and

¹¹ Przykładowe organizacje międzynarodowe zajmujące się problematyką urbanistyki: Congrès International d'Architecture Moderne, który formułuje postulaty, m.in. dotyczące urbanistyki, i umieszcza je w Karcie Ateńskiej; inne organizacje działające na rzecz poprawy planowania przestrzennego, to na przykład International Society of City and Regional Planners, Council on Tall Buildings and Urban Habitat.

the skills required to apply it in practice. [4, p. 51] The teaching staff presented by the authors, apart from teaching students and conducting scientific research, actively participates in the professional development of spatial plans. This approach makes it possible to provide students with appropriate insights and experience, based on the practical conditions of the design process. [4, p. 52] This is, without a doubt, a very good approach to teaching, but it will not replace proper professional practice, which often takes years. There is a limited amount of time that can be spent at a university. Professional practice in the field of urban design is, usually, confined to the development of the documentation of the extant state of a site from a planner's perspective, if it is present at all.

The main goal of the research is to answer the question whether the persons that can work as urban planners, in accordance with the state of Polish law after the year 2014, have the necessary practical experience to do so.

2. WHO CAN WORK AS AN URBAN PLANNER AFTER THE DEREGULATION OF THE PROFESSION

After the parliament passed the Act Regarding The Facilitation Of The Access To Certain Regulated Professions [25] (called the Deregulation Act henceforth), the profession of the urban designer has practically ceased to exist, as the legal framework for granting someone the title of urban designer has been abolished¹². The deregulation has, first and foremost, eliminated the requirement of obtaining professional experience in the field in the form of professional practice. The Chamber of Polish Urban Designers, the only legal body which was responsible for ascertaining who had the appropriate knowledge and practical experience to work as an urban designer after the year 2000, has been dissolved. After the deregulation, local zoning plans, studies of spatial development conditions and directions, as well as voivodship zoning plans can be developed, according to the Deregulation Act, by persons, who¹³:

1. Already possessed the title of urban designer before the Act's entry into force, namely:
 - persons that have obtained a professional spatial planning licence in accordance with the Spatial Planning Act of 1984 [27],
 - persons that have obtained a professional urban design licence in accordance with the Spatial Planning Act of 1994 [31],
 - who possess the appropriate qualifications to be acknowledged as a member of the urban designer profession on the territory of the Republic of Poland, obtained in accordance with the Professional Organizations of Architects, Civil Engineers and Urban Planners Act of the 15th of December 2000;
2. Have obtained a degree of higher education: obtaining a bachelor or engineer level degree after attending a 3-4 year course:
 - have a university degree in architecture, urban designer or in land management;
 - have a university degree other than those specified above, in addition to having a post-graduate studies degree in spatial planning, urban design or land management;
3. Are citizens of the European Union or the Swiss Confederation, who meet the criteria presented in point 2:
 - are citizens of European Union member states, of the Swiss Confederation or of a European Free Trade Agreement member state - a signatory of the European Economic Area Treaty, who have obtained the necessary professional qualifications to develop spatial planning documentation on the local and regional scale.

Thus, we can see that, apart from those persons who possessed a legally obtained professional license to develop plans and studies of spatial development before the Deregu-

¹² similar to the manner before the year 2000, when it was possible to obtain an urban design license or the one after the year 2000, when a person could become a member of the Chamber of Urban Designers

¹³ based on Act [25]

lation Act's entry into force, spatial plans and spatial development conditions and development studies of the local, municipal and voivodship level can be developed by persons that have obtained a bachelor's or engineer degree in architecture, urban planning or land management. The fact remains that, in order to be considered fully educated in any of these majors, a person needs to obtain a master's degree.

Theoretically, a bachelor's or engineer degree should provide graduates with the ability to work in the profession, while the master's degree should expand the theory behind it. However, the standards of teaching for architecture (the other majors do not have official teaching standards) have spread the curriculum regarding practice and theory from the uniform master's studies (a single, five year course) evenly across both degrees, disregarding the principle that the bachelor's or engineer degree should focus on practice and the second on the theory of architecture and urban design. Such a division was impossible in the conditions of reduced course hours, especially so due to the fact that theory is strictly tied to practice. This has led to a situation in which the curriculum was simply cut in half and divided among the bachelor's/engineer and master's degrees.

Both uniform master's degrees and two-level degrees - those separated into the bachelor (engineer) and master's level, did not and still do not have a regulated time allotted to professional practice in the field of urban design. Even those universities that have introduced an entire semester of professional practice¹⁴ are not able to fully prepare their students to work as urban designers and architects.

3. THE LEGAL REGULATION OF THE PROFESSIONAL OF THE URBAN DESIGNER FROM THE 1980'S IN POLAND

Since the year 1985, on the basis of Art. 12 of Act [27] and the Ordinance [20], a person could apply to be granted the title of urban designer under the condition of obtaining a professional license, which required:

- obtaining a university level degree,
- obtaining a post-graduate degree in spatial planning - this requirement does not apply to persons with a university level degree in the technical science of architecture, provided that the degree was obtained on the basis of a master's urban design thesis, as well as persons with a university level degree in land management. [20-§4 pt. 2]
- having professional experience in spatial planning,
- passing an exam.

The required professional experience was 3 years. *Over the course of a person's professional practice, said person was to develop at least one piece of design documentation in the field of spatial planning, which has been positively reviewed by the Society of Polish Urban Designers. In the event that said documentation was developed at a voivodship spatial planning department, its evaluation can be performed by the urban and architectural committee of the voivodship or the scientific and technical council of the administrative body. A person's body of work can also be comprised of an acknowledged authorship or co-authorship of a spatial planning design documentation that has been awarded a prize by the Minister of Administration and Land Management.* [20, § 4 pt. 4]

The next change had been implemented in the year **1994**, which practically entered into force in 1995. The Ordinance regarding professional licensing in urban design [21] determined the requirements that needed to be met in order for a person to be allowed to work as an urban designer without limitations. The regulations of the law that went into force on the 31st of January 1995 [21] postulated, among other things:

¹⁴ an entire semester consisting of professional practice was introduced into the curricula of the Architecture and Urban Design majors at the Silesian University of Technology and at the West Pomeranian University of Technology

- the requirements regarding the education that was required of persons to obtain a professional urban design license - § 2. The following is considered an appropriate education for a person to be awarded a professional urban design license:
 1. having a university level degree in architecture and urban design, with a specialisation in urban design,
 2. having a university level degree in architecture and urban design, with a specialisation in architecture, along with a post-graduate degree in spatial planning, urban design or land management, the course of which was at least 200 hours long.
 3. having a university level degree in a different field, the curriculum of which was tied to the field of spatial planning, urban design or land management, the course of which was at least 45 hours long, along with a post-graduate degree in spatial planning, urban design or land management, the course of which was at least 400 hours long.
- the requirements regarding professional experience - §3:
 1. A person's professional practice ought to be conducted in cooperation with organisations specialising in spatial planning, urban design or land management,
 2. A person should have at least 3 years of professional experience.
 3. A person's professional practice is considered accepted, provided that the person in question has worked on a study of spatial development conditions and directions for a community, as well as three zoning plans, or six zoning plans, under the supervision of a licensed urban designer.
- the need to pass an exam.

The year **2001** brought with it groundbreaking changes to the legal regulations regarding the urban design profession, as it abolished the possibility of obtaining a professional urban design license, instead introducing the need to be inducted into the Chamber of Urban Designers.

The Act of the 15th of December 2000 [26], which entered into force in 2001, delineated, among other things, who was eligible to be inducted into the Chamber and the requirements of admittance.

An urban designer acquires the right to work in the profession at the moment of being introduced onto the list of members of the Chamber of Urban Designers (art. 6, pt. 1 of Act [26]). To that end, the future urban designer had to meet the requirements outlined in art. 5 pt. 3 [26], a description of which is provided in figure 1 (fig. 1).

In the time-frame presented above, the possibility of becoming an urban designer was based on obtaining a university-level degree in the appropriate major, in addition to meeting the requirements regarding the obtaining of professional experience. Professional experience is a fundamental aspect of many professions. Without a doubt, design professions in general belong to the group of vocations in which it is not enough to rely solely on the proper education, as professional experience is their key component.

The requirements needed to be introduced onto the members list of the Chamber of Urban Designers. A person that wishes to work as an urban designer had to meet one of the following requirements:	
	having a professional urban design license acquired in accordance with the Acts from 1994 and/or 1984
	having a university-level degree in architecture and urban design or land management and having at least two years' worth of professional experience related to work in the field of land management
	having a university-level degree in a major, the curriculum of which included topics related to architecture and urban design or land management with at least 90 hours of courses, along with a post-graduate degree in spatial planning, urban design or land management, as well as three years' worth of professional experience in the field of land management
	having a university-level degree, along with a post-graduate degree in spatial planning, urban design or land management, along with three years' worth of professional experience in the field of land management, in addition to the passing of an official exam that tested the applicant's knowledge regarding the legal regulations pertaining to the field of land management and the practical application of urban design principles
	being a EU member state citizen that has acquired a professional license in the field of land management and spatial design on the local and regional scale, equivalent to a license with similar requirements to the ones presented above, as well as possessing the appropriate administrative decision regarding the acknowledgement of a person's professional qualifications

Fig. 1 A schematic outline of the requirements that needed to be met in order to be introduced onto the list of urban designers of the Chamber of Polish Urban Designers. Source: author's original work, based on art. 6 pt. 1 [26]

4. PROFESSIONAL PRACTICE WITHIN THE SCOPE OF THE CURRICULUM OF FIRST LEVEL STUDIES IN ARCHITECTURE AND URBAN DESIGN

The profession of the urban designer requires a large amount of knowledge in a wide variety of disciplines, as well as a cooperation between specialists in numerous fields. In order to independently develop planning documentation, a person requires appropriate professional experience. Each of the universities that offers majors in architecture and urban design has a fragment of its curriculum devoted to professional practice. However, they differ significantly from one another. The author analysed the curricula of a selection of Polish universities in terms of their requirements in relation to the professional practice of their students. The results of this analysis have been presented in table number 1.

According to the standard requirements for architecture majors that have been introduced in 2011, professional practice needs to last at least 4 weeks. This practice can focus solely on the field of architecture at the expense of the field of urban design, or vice-versa. After the deregulation of the urban design profession, the standards regarding professional practice have not changed.

Table 1. The types and duration of professional practice at architecture and urban design level 1 (engineer degree) university courses at selected Polish universities. Source: author's original work based on the curricula of each university

School	Type of practice/duration of practice	Total duration of practice ¹⁵
1. State Vocational College in Nysa, major: Architecture and Urban Design. Duration of course: 7 semesters	Construction practice - 2 weeks after the junior year of study Architectural and urban extant state documentation development practice - 2 weeks after the second year of study Pre-graduate thesis practice - 2 weeks after the final year of study	6 weeks minimum
2. The Białystok University of Technology. Faculty of Architecture. Duration of course: 7 semesters	1) extant state documentation development practice - 2 weeks after the fourth semester, including: 1 week - urban extant state documentation, 1 week - architectural extant state documentation 2) construction practice - 2 weeks after the sixth semester	4 weeks
3. The Gdańsk University of Technology, Faculty of Architecture. Duration of course: 7 semesters	Construction practice - 2 weeks - 80 hours, Pre-diploma design thesis practice - 2 weeks - 80 hours	4 weeks
4. Cracow University of Technology. Faculty of Architecture, Duration of course: 7 semesters	Droughtsmanship practice - 30 hours after the junior year of study, Construction practice - 120 hours/assuming 8 hours per day - 15 workdays + 3 weeks - after the second year of study Architectural extant state documentation development practice - 60 hours/assuming 8 hours a day - 7,5 workdays - less than 2 weeks - after the third year of study	4 to 5 weeks
5. The Lublin University of Technology. Faculty of Building Construction and Architecture. Duration of course: 7 semesters	Open-air droughtsmanship practice - 60 hours after the second semester Architectural and urban extant state documentation development practice - 2 weeks - 60 hours - after the fourth semester Construction practice - 2 weeks - 60 hours - after the fourth semester Pre-diploma design thesis practice - 2 weeks - 60 hours - after the sixth semester	6 weeks
6. The Łódź University of Technology. Faculty of Building Construction, Architecture and Environmental Engineering. Duration of course: 7 semesters	Professional practice - 4 weeks ¹⁶ - seventh semester	4 weeks
7. The Poznań University of Technology. Faculty of Architecture. Duration of course: 7 semesters	Open-air draughtsmanship practice - 2 weeks after the second semester Urban design field practice - 2 weeks after the fourth semester Rural design feld practice - 2 weeks after the sixth semester	4 weeks
8. The Rzeszów University of Technology. Faculty of Building Construction, Environmental Engineering and Architecture. Duration of course: 7 semesters	Construction practice/professional practice - 80 hours after the second semester Architectural and urban extant state documentation development practice - 80 hours, fourth semester	4 weeks

¹⁵ The duration of practical courses was provided without including the open-air droughtsmanship practice

¹⁶ The goal of the practice is familiarising the student with the procedure of adapting a design to the needs of its implementation. Learning about the relations between the participants of the design and construction process. *Evaluating the knowledge gained at the university in the conditions of a construction site.* The practice should result in gaining knowledge regarding the functioning of design offices, construction sites, workplaces, research and local government organisations of different levels. A student should be able to assess and make use of design documentation during professional operations. The student should be able to analyse and organise work within a team. [11]

School	Type of practice/duration of practice	Total duration of practice ¹⁵
9. The Silesian University of Technology. Faculty of Technology. Duration of course: 8 semesters	Semester 7 is devoted to obtaining professional practice - 15 weeks, no more than 600 hours / without a clear separation into the two different types of practice: architectural or urban design	15 weeks
10. Warsaw University of Technology. Faculty of Architecture. Duration of Course: 8 semesters	Extant state documentation development practice - after year 1 (2) - the analysis of the timetable indicates that it lasts for about 2 weeks Construction practice - after year 2(3) Design practice (2 weeks) - after year 3(4)	Most probably between 4 to 6 weeks
11. Wrocław University of Technology. Duration of course: 7 semesters	1 week of draughtsmanship practice 2 weeks of extant state documentation development practice ¹⁷ 2 weeks of construction practice ¹⁸ 2 weeks of design practice ¹⁹	6 weeks
12. The University of Fine Arts in Poznań. Faculty of Architecture and Design. Major: Architecture and Urban Design	Open-air draughtsmanship and extant state documentation development practice - 2 weeks after the second semester, Design practice at a design office - 4 weeks after semester IV or VI	4 weeks
13. University of Technology and Life Sciences in Bydgoszcz. Duration of course: 7 semesters	Extant state documentation development practice: 3 weeks after the first year of study Construction practice: 2 weeks after the second year of study Design practice: 2 weeks after the third year of study	6 weeks
14. The University of Zielona Góra, Faculty of Building Construction, Architecture and Environmental Engineering. Duration of course: 7 semesters. ²⁰	Types of professional practices: Construction practice - 3 weeks after the third semester Design practice - 3 or 2 weeks after the fifth semester	6 weeks
15. The Katowice School Of Technology, Faculty of Architecture, Building Construction and Applied Arts. Duration of course: 8 semesters	Draughtsmanship practice - 1 week, Construction practice - 2 weeks - after the first year of study Extant state documentation development practice - 2 weeks after the second year of study Diploma design thesis practice - 2 weeks - after the third year of study	6 weeks
16. The West Pomeranian University of Technology in Szczecin, Faculty of Building Construction and Architecture. Duration of course: 8 semesters	15 weeks of practice during the eighth semester: Open-air draughtsmanship practice Urban design practice - 4 weeks Architectural conservation practice - 4 weeks Professional practice - 5 weeks	15 weeks
	Summary: 7 schools offer 4 weeks of practice 7 schools offer 6 weeks of practice 2 schools offer 15 years of practice	

¹⁷ The goal of the practice is familiarising the student with the methods of conducting measurements used in the development of extant state documentation. The practice includes topographic measurements, as well as the development of a documentation of the extant state of a structure, its architectural details, including an assessment of its technical condition.

¹⁸ The goal of the practice is learning about the various stages of the construction process at a construction site. The practice includes: studying the technical and organisational documentation of a construction site, learning the scope of the duties of the engineering and technical personnel of the site, as well as about the technologies and construction solutions used at the site.

¹⁹ The goal of the practice is to familiarise the student with the scope and character of working at a design office. The practice includes learning about the functioning of the office, the stages of the development of technical documentation and the cooperation between the investor, the designer and the contractor, including other branches of construction engineering. Furthermore, the practice should include a visit to a site, combined with the development of an extant state documentation or a confrontation of a design with its implementation. A student can participate in a design workshop instead of attending a practice.

²⁰ according to the practice timetable at: a design practice has a duration of 2 weeks, whilst according to the course program, it should have a duration of 3 weeks. [24]

When examining the descriptions of each professional practice, we can observe that most universities do not feature the requirement of an urban design practice at all, and those that do, often focus on an urban extant state documentation development practice (fig. 2). The combined practice time is 4 weeks in most cases, which is insufficient for the purposes of obtaining appropriate practical knowledge.

The basis for these practices is often the development of an architectural or urban extant state documentation, while in the case of some universities it is familiarising the student with work at a design office - though not teaching said student how to perform said work.

Research shows that Polish university-level graduates do not undergo practical training in urban design, or receive such training in a limited manner.

5. CONCLUSIONS

The presented research is an introduction into an analysis of the current situation regarding the sanctioning of the urban design profession in Poland. The research indicates that, during the last decade, the question regarding the appropriate qualifications for working as an urban designer was determined by legal regulations. The year 2014 brought with it the abolishment of any legal means of the verification of a person's theoretical and practical experience in the field of developing planning documentation for the local, municipal and voivodship scales.

The research, which is considered ongoing, is not only about the persons that would have the right to call themselves urban designers, but about the shaping of space. The manner of the development of a given voivodship, municipality or other area is going to be determined by the persons in charge of the development of the appropriate planning documentation. For the time being, the period during which the Deregulation Act has been in effect has been far too short to determine the consequences of its provisions, one of them being the abolishment of the requirement of obtaining professional experience. However, there exists a need to address the resultant situation, as well as a need to consider all the pros and cons before the start of the process of the implementation of the designs that have been developed by persons without the proper qualifications for performing this type of work.

The rules regarding the regulation of the profession of the urban planner, including those pertaining to obtaining professional practice, are different in each country. A part of the results of the scientific research being done by scientists and practitioners from many different countries, is conducted in the form of presenting their theses during congresses, urban design workshops and in publications. There are numerous international organisations²¹ that work towards the achievement of the highest possible quality of spatial management, yet apart from excellent postulates and arrangements, the burden of their implementation falls on the persons that are adequately prepared to work as urban designers.

The obtaining of practical urban design experience by persons who are to work as urban designers can be accomplished through various means. One of these is the introduction of mandatory professional practice into university curricula (however, making the courses

²¹ Examples of international organisations with a focus on the problems related to urban design: Congrès International d'Architecture Moderne which formulates postulates that regard, among other fields, urban design, and includes them in the Athens Charter; other organisations that work to improve the state of spatial planning include the International Society of City and Regional Planners, Council on Tall Buildings and Urban Habitat.

long enough to allow their students to obtain the proper amount of experience is highly unlikely), or the reintroduction of the "licensing" of urban designers, for instance in the form of a mandatory membership in the Polish Chamber of Architects, which could have members with two specialties: architecture and urban design. There are numerous solutions for ensuring the proper professional qualifications of urban designers - these should be discussed, while the best of them should be quickly implemented.

The combining of theory and practice that is being performed by academic teachers is very valuable, especially in the current situation, in which there are no requirements regarding professional urban design practice. Teaching in the form of developing designs for real-world sites is a substitute of practical learning, and it is something that is practiced at many universities. However, this will never become an appropriate equivalent to professional experience gained at a design office, where a person has the opportunity to familiarise himself with various aspects of practical design, including those related to design itself, as well as to the appropriate legislation.

BIBLIOGRAPHY

- [1] Adamski J., *Opinia Instytutu Rozwoju Miast o projekcie ustawy o ułatwieniu dostępu do wykonywania zawodów finansowych, budowlanych i transportowych*, Kraków, Instytut Rozwoju Miast 2012.
- [2] Czekiel-Świtalska E., Kwalifikacje zawodowe osób mogących wykonywać zawód urbanisty w świetle nowych uwarunkowań prawnych z 2014 roku, Instytut Metropolitalny, Uniwersytet Gdański, *Metropolitan. Przegląd Naukowy* (przyjęte do druku 2015).
- [3] Kołtyś R., *Deregulacja (dereglamentacja) zawodu urbanisty w Polsce w świetle przepisów krajowych oraz Unii Europejskiej*, Instytut Gospodarki Przestrzennej i Mieszkalnictwa, 2014. <https://www.igpim.pl/index.php/deregulacja-dereglamentacja-zawodu-urbanisty-w-polsce-w-swietle-przepisow-krajowych-oraz-unii-europejskiej>, dostęp/access 11.09.2015.
- [4] Muszyńska E., Hanzl M., Brzezińska-Kwaśny B., Kształtowanie przestrzeni miejskiej w pracach zespołu projektowania urbanistycznego, Instytut Architektury i Urbanistyki Politechniki Łódzkiej, *Zeszyty Naukowe Politechniki Łódzkiej* 2001, Architektura, nr 1, str. 51-63.
- [5] Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nysie, *Kierunek: Architektura i Urbanistyka*, https://www.pwsz.nysa.pl/dwm/index.php?l=1&id_j=7&id_p=katalog.php. dostęp/access 16.11.2015
- [6] Patyra S., *Opinia prawna w sprawie konstytucyjności projektu ustawy o ułatwieniu dostępu do wykonywania niektórych zawodów regulowanych - dereglamentującej zawód urbanisty lublin*, na zlecenie: Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa, 24.06. 2013 r.
- [7] Politechnika Białostocka Wydział Architektury, <http://wa.pb.edu.pl/Zakres-i-forma-praktyk-studenckich.html>. dostęp/access 3.11.2015
- [8] Politechnika Gdańska, *Program kształcenia na kierunku studiów wyższych, architektura, poziom kształcenia: studia pierwszego stopnia*, <http://arch.pg.edu.pl/architektura-i-urbanistyka-studia-i-stopnia>. dostęp/access 4.10.2015
- [9] Politechnika Krakowska, Wydział Architektury, <http://arch.pk.edu.pl/studia/kierunek-architektura/studia-i-stopnia/program/> <https://arch.pk.edu.pl/wp-content/uploads/2015/09/Program-studiów-Architektura-I-stopień.pdf>. dostęp/access 4.10.2015
- [10] Politechnika Lubelska, Wydział Budownictwa i Architektury, http://wbia.pollub.pl/files/1/content/files/dydaktyka/praktyki/cel_praktyk_arch.pdf. dostęp/access 4.12.2015
- [11] Politechnika Łódzka, Wydział Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska, <http://programy.p.lodz.pl/?l=pl&s=programKształcenia&pk=architektura%20i%20urbanistyka>.
- [12] Politechnika Poznańska, Wydział Architektury, <http://architektura.put.poznan.pl/n/strefa-studenta/programy-studiow/>. dostęp/access 4.12.2015
- [13] Politechnika Rzeszowska. Wydział Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury, https://usos.prz.edu.pl/kontroler.php?action=katalog2/programy/pokazProgram&prg_kod=B R-DI. dostęp/access 4.12.2015
- [14] Politechnika Śląska, Wydział Architektury. *Plan studiów dla cyklu kształcenia rozpoczętego w roku akademickim 2015/16*, http://www.polsl.pl/Wydzialy/RAR/Studia/Strony/plany_studiow

- .aspx. http://www.polsl.pl/Wydzialy/RAR/Studia/Strony/karty_przedmiotow.aspx, dostęp/access 30.11.2015
- [15] Politechnika Warszawska Wydział Architektury, <http://www.arch.pw.edu.pl/index.php>. dostęp/access 9.10.2015
- [16] Politechnika Wrocławska Wydział Architektury Programy studiów <http://www.wa.pwr.edu.pl/2060179,21.dhtml>, dostęp/access 30.11.2015.
- [17] Regulacja zawodu urbanisty: porównanie europejskie. http://www.senat.gov.pl/gfx/senat/userfiles/_public/k8/komisje/2014/kgn/materialy/160_11.pdf. dostęp/access 09.10.2015
- [18] Regulated professions database, <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regprof/>. dostęp/access 4.10.2015
- [19] Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 września 2011 r. w sprawie standardów kształcenia dla kierunków studiów weterynarii i architektury, *DzU* z 2011 r., nr 207, poz. 1233.
- [20] Rozporządzenia Ministra Administracji i Gospodarki Przestrzennej z dnia 31 stycznia 1985 r. w sprawie warunków, jakie powinny spełniać jednostki opracowujące plany zagospodarowania przestrzennego oraz przygotowania zawodowego do wykonywania funkcji w zakresie projektowania w planowaniu przestrzennym. *Dz.U. 1985 nr 3 poz. 14*
- [21] Rozporządzenie Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 30 grudnia 1994 r. w sprawie uprawnień urbanistycznych, *DzU* z 1995 r., nr 8, poz. 39.
- [22] Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu, Wydział Architektury i Wzornictwa Kierunek: Architektura I Urbanistyka, <http://uap.edu.pl/uczelnia/wydzialy/wydzial-a-i-w/kierunki/architektura-i-urbanistyka/>. dostęp/access 9.10.2015
- [23] Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy, <http://wbaiis.utp.edu.pl/index.php/studenci/organizacja-dydaktyki/konferencje.html>. dostęp/access 3.11.2015
- [24] Uniwersytet Zielonogórski, Wydział Budownictwa, Architektury I Inżynierii Środowiska. http://www.wbais.uz.zgora.pl/oferta_dydaktyczna.html. dostęp/access 22.12.2015
- [25] Ustawa z dnia 9 maja 2014 r. o ułatwieniu dostępu do wykonywania niektórych zawodów regulowanych, *DzU* z 2014 r., poz. 768.
- [26] Ustawa z 15 grudnia 2000 roku o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów, *DzU* z 2001 r., nr 5, poz. 42.
- [27] Ustawa z dnia 12 lipca 1984 o planowaniu przestrzennym, *Dz.U.* z 1984, nr 35, poz. 185.
- [28] *The Charter of European Planning*, <http://www.ectp-ceu.eu/index.php/en/about-us-2/the-charter-of-european-planning>. dostęp/access 14.09.2015
- [29] Wyższa Szkoła Techniczna w Katowicach, Wydział Architektury Budownictwa i Sztuk Stosowanych <http://www.wst.com.pl/strefa/praktyki>. dostęp/access 4.12.2015
- [30] Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, Wydział Budownictwa i Architektury, <http://www.wbia.zut.edu.pl/strona-studentow-wbia/plany-i-programy-studiow/programy-aktualne.html>.
- [31] Zagospodarowanie przestrzenne. Ustawa z 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym *Dz.U. 1994 Nr 89 poz. 415*

O AUTORZE

Autorka zajmuje się naukowo i zawodowo przede wszystkim przestrzennym planowaniem miejscowym. Kierownik Zakładu Urbanistyki Planowania Regionalnego i Zarządzania (Instytut Architektury i Planowania Przestrzennego, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny).

AUTHOR'S NOTE

The author of the article in her scientific and professional work is interested mostly in local planning. Head in Department of Urban Regional Planning and Management, Institute of Architecture and Spatial Planning West Pomeranian University of Technology Szczecin

Kontakt | Contact: Elzbieta.Czekiel-Switalska@zut.edu.pl